

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 20. velicega travna 1864.

List 15.

Pogovori od spovedi.

Spisuje M. Smolej.

(Dalje.)

Pastor. Naše vodilo je in ostane, nikogar ne siliti, pri nas velja prostost vesti.

Duhovni pomočnik. To je pač lepa prostost, posebne baze. Ako se tedaj kdo pri vas leto in dan ali tudi več let za nobeno Božjo službo in spoved ne zmeni, ako se tudi veliki petek vašega obhajila ne vdeleži, ga vi ne morete siliti, ne mu braniti, kajti braniti in opirati se more na oklicano prostost vesti.

Gospa pastorjeva. O, takih ni najti samo pri nas, imate jih obilo tudi pri vas. Jest sama poznam več katoličanov in katoličank, ki po pol leta in še več cerkve od znotraj ne vidijo, in že več let pri spovedi niso bili, se sploh zanjo ne zmenijo. Jim mar vi morete braniti, ali pa jih prisliti, da naj pridejo v cerkev in k spovedi?

Duhovni pomočnik. Nikakor ne; siliti in morati mi nikogar ne moremo, in tudi nočemo. Katoliška cerkev nima žandarjev, ki bi ljudi v cerkev ali k spovednicam gonili; pa ona ima druge sredke in pripomočke za krotenje in kaznovanje nepokornih in terdovratnih. Kdor celo leto, tudi o velikonočnem času k spovedi ne pride, je izobčen, iztrebljen kot nerodovitno drevo iz verske družbe, taki se po pravici ne more več imenovati pravoverni katoliški kristjan, in ako več let in tudi na smertni postelji terdovraten ostane, mu katoliška cerkev odreče tudi katoliški pokop. „Vsak pravoveren obojega spola,“ tako se glasi določilo že imenovanega IV. cerkvenega zbora v Lateranu pod papežem Inocencijem III v letu 1215, „vsak pravoveren obojega spola, ki je že leta pametnega razsodenja dosegel, se mora naj manj enkrat v letu vsih svojih grehov svojemu duhovnemu pastirju sam natanko spovedati, in naloženo pokoro po svoji moči opravljati...; če ne, bo v življenji iz cerkve pahnjen in po smerti ne bo v blagoslovljeno pokopališče zakopan.“ In tridentinski zbor govori in določi takole: „Ako kdo pravi, da po Božji postavi v odpušanje grehov ni potrebno se v zakramentu sv. pokore spovedovati vsih in vsakih smertnih grehov, tudi skrivnih, kolikor se jih kdo po dolžnem in skerbem premišljevanji spomni..., bodi izpahnjen.“ (Sess. 14. (an. 7.).

Ali je tudi pri vas tako? Ali bi se smeli n. pr. vaš gospod soprug prederzniti, udu vaše cerkve, ki se že več let ni obhajila vdeležil, zažugati in naznani, da je iz verske družbe izobčen? Kje je cerkvena postava, na katero bi se smeli in mogli opirati? In ako bi tako ojstro ravnati hotli, ali menite

mar, da njih duhovni tovarši jim bodo njih ravnanje poterdili in z njimi potegnili? Omenim le, kar sem o ti zadevi bral pomenljivega v nekem nemškem časniku *). V nekem mestu na Nemškem namreč so imeli nekteri duhovni tistega okraja cerkveni zbor in posvetovanje, in tu se je neki govornik britko pritožil, da so uradniki, posebno pravoznanci, izmed vsih naj bolj mlačni in zanikarni, kar zadeva obiskovanje cerkva in Božje službe. Da bi se ti tako žalostni nepristojuosti v okom prišlo, svetuje govornik, da naj se v prihodnje uradniki, ki v šestih letih vsaj enkrat k sv. obhajilu ne pristopi, višji deželni oblasti naznani iz tega namena, da bode taki, kot neveden služabnik deržave od svoje službe odstavljen, ker ni upati, da bi on dolžnosti svojega stanu zvesto spolnovati hotel in mogel, ki tako silno lahkomišljeno svoje naj sveteji dolžnosti v nemar pusti. In glejte! hvale vredni govornik, ki se je za čast vere in Božje službe potegnil, je mogel omolkniti, vsi pričujoči so bili zoper njega. Zaverгли so vsi z vso večino njegov nasvet, rekoč, da je prostosti vesti in vere nasproti. — Znano, mislim, vam je tudi iz časnikov in mi toraj ni potreba posebej praviti, kaj in kako v resnici brezbožno, da je groza, se je govorilo, posvetvalo in nasvetvalo, ko je pred kratkim, 24. in 25. oktobra 1863, tako imenovani „religiöser Reformverein“ v Frankobrodu pod vodstvom slaboslavnih in razvpitih odpadnikov Ronge-ta, Czerški-ga, Dukat-a i. d. imel svoje posvetvanje **). Tu vidite sami, gospod pastor, kakšen zapopadek od te prostosti vesti imajo sami vaši duhovni tovarši in voditelji verskih družb.

Pastor. Bogu bodi potoženo, da je skorej res tako!

Uradnik. Kakor se vidi, vi pač dobro pazite na vse, s čimur bi nas černiti in nam očitati zamogli; toda meni se zdi, da imate pred svojim pragom zadržati pometati in trebiti. Zlasti kar katoliško spoved zadeva, bi se zamoglo še marsikaj ugovarjati in grajati, posebno zastran koristi posebne spovedi. —

Duhovni pomočnik. Ne zamerite, častita gospoda! preden od tega govorimo, ali je katoliška posebna spoved koristna ali škodljiva, moramo prej zgotoviti in končati poglavitno reč, in morate poprej ovreči ali poterditi moje izpeljevanje in dokaze o veljavi naše spovedi in njeni Božji vstavi po Kristusu in apostelnih; potem se le bomo govorili dalje. — Vidili smo, da je spoved ali obtoženje grehov starodavna, že od nekdaj znana reč, da so jo poprej ko ne judje v stari zavezi že imeli in jo se imajo; da tudi pri neverskih narodih obrede nahajamo, ki so naši spo-

*) Correspondent von und für Deutschland 1842. St. 277.

**) Gl. Volksfreund 1863. St. 248—49 in Zg. Danica St. 33.

vedi zelo podobni; da toraj Kristus, ko je posebno spoved v zakrament povzdignil, ni kaj novega ali nemogočnega zapovedal in postavil. Napeljal sem celo versto veljavnih in popolnoma verjetnih prič in skazal, da je bila naša katoliška spoved v vsih stoletjih znana in navadna reč; in vi mi niste mogli in ne morete imenovati in naznaniti kakega cerkvenega zbirališa, kakega papeža ali škofa, ki bi bil posebno spoved še le vpeljal. Znan nam je čas in poznamo tudi može, ki so se vzdignili zoper posebno spoved, niste pa, gospodje, v stanu imenovati leta, mesta, in moža, kdaj, kje in kdo bi bil našo spoved iznajdel; kdor koli jo omeni, govori od nje kot od znane in navadne reči. Skazal sem vam, da kakor ustno izročilo, nam tako tudi sv. pismo n. z. dostojno in jasno spricuje, da je res Kristus sam po besedah pri sv. Matevžu, zlasti pa pri sv. Janezu (20.), posebno spoved postavil, in slišali smo, kako je Luter sam te besede v pomenu posebne katoliške spovedi razumel. Več kot 15 sto let so vsi cerkveni učeniki omenjene besede v tem pomenu umeli in razlagali, in se le tedaj, ko je bilo na tem, posebno spoved odpraviti, bi bile drugi, nov pomen, dobile! Morete li misliti in verjeti, da je Bog pripustil, da bi njegova cerkev bila več kot poldrugi tisuč let v tako silni zmoti zapletena, al je mogoče, da bi temu tako bilo le 100 let, ali tudi le eno samo leto? Kje je potem duh resnice, ki je cerkvi obljubljen? Ali bi bila pač to cerkev Kristusa, Božjega Sina, v kateri bi se nahajale tisučletne zmote? Ali bi bila to tista cerkev, ktere peklenske vrata premagale ne bodo. Ali pa nar menite, da so ravno Luter in učeniki njegove verste sv. Duha v posest vzeli in je Bog nanje čakal, da bi svoji cerkvi pravo luč in razumnost zasvetiti dal?

Ali morete verjeti, da bi si bili kralji in cesarji — vesoljni kersanski svet, naložiti pustili jarem, ki bi ga poprej nihče ne bil poznal, dokler je vender vsaka krivovera in novinarija toliko hrupa vzkrovala in bi tudi dandanašnji vse nasprotovalo, ako bi kdo pri vas spet posebno spoved vpeljati hotel? Al menite mar, da se je nekdanj prirojeni napuh, lastna ljubizen in posvetna imenitnost osramotenju manj ustavljala kakor se zdaj ustavlja, in so bili kristjani nekdanj res le tapice in bedaki, ki bi bili brez umnosti in lastne volje, kar molče in slepo vse sprejeli, kar bi bilo koli kakemu papežu ali škofu na misel prišlo? —

Dobro znano je, da je Nektarij odpravil očitno obtoženje, kako da ne poznamo nikogar, ki bi bil odpravil tudi posebno spoved, ki je vender, kakor protestantje sami poterdi, že dolgo pred Nektarijem v navadi bila? Ravno ker je nihče odpravil ni. Nihče pa tudi ne ve, koga imenovati, ki bi jo bil vpeljal; — da je pa zmiraj bila in so jo kristjanje vselej in povsod imeli, to je skazano in znano. Kar je pa v katoliški cerkvi vedno, vselej in povsod v navadi bilo in se verovalo, to, glejte, pa ima od Kristusa in aposteljnove svoj začetek. Povejte, gospodje, ali ni res tako? Overzite, poderite in vničite moje izpeljevanja in dokaze, ako vam je to mogoče! —

(Vsi omolknejo, in ker dalj časa nihče ne spregovori, poprime besedo spet.)

Duhovni pomočnik (rekoč): Tako tedaj, častita gospoda, ako imate zdaj še kaj opomniti in nasi spovedi očitati, sem pripravljen, vam prav rad odgovor dati. —

Prilika.

(Konec.)

Prisli so namrec po večletnem bivanju med drugimi narodi trije dolani spet nazaj v domovino svojo, ter se tu

v svojem rojstnem kraju uselijo. Zelo so ti novi naselniki ločili se v vsakem obziru od svojih rojakov. Njih noša bila je vsa drugačna od navadne domače, njih vedenje nekako gosposko, sicer prijazno, pa manj priljudno ko gizdavo, govornica bila je neka zmes, in kjer so mogli, zakrenili so jo po ptujem ter kazali ravno na tem svoje posebno dopadaje. Veliko so vedili naši naselniki pripovedovati od tega, kar vse so vidili, slišali in skusili na svojem potovanju; toliko lepega, toliko dobrega in koristnega bilo je po njih pripovedovanju drugod po svetu nakopičenega, da so bili dolani skor da milovati, da tudi pri njih ni kaj takega, in da so v primeri z drugimi deželami se tako revni in siromašni. Je bila tudi dolina rodovitna in krasna, so bili tudi prebivavci njeni lepe in čvrste rasti, umni in previdni, pa tudi verni in posteni, zadovoljni in srečni. In na potu veselega, modrega likanja in napredvanja: vse to bilo je le malo vredno, med tem ko jim je bilo drugod skor da vse izverstno in popolnoma. Djali so zato večkrat, da bi bilo soditi, naj bi posnemali dolani druge ljudstva in se od njih učili, da ne bi zastajali, temveč po tirjanju časa likali se, gospodarili in za blagor svoj skerbili. Pristavljali so pa tudi, da hočejo oni sami, ker ljubijo svoje rojake in svojo domovino, jim biti v zgled, ter vsak v svojem hiševanju kazati, kaj in kako? Povzdigovali so se posebno radi ptujih krajev natvorno lepoto, in vidilo se je, da jim je svet drugod, skorej bi rekli, bolj pri srcu od domačije.

Tako in enako vedli so se navadno in ustili v drusinah ti trije možaki dolani, njih rojaki pa so jih poslušali, ter se jim nekteri čudili, muzali se drugi, in tretji z glavami majali. Čudno! so si mislili ti, nam so naši kraji dobro znani, in če tudi nismo dalječ po svetu bili, vender slišimo in beremo, kaj se vse po svetu godi, in marsikaj tega, kar napredek svetuje in priporoča, smo poskusili ter ohranili, samo da se je to za naše kraje za dobro poterdilo; tudi zanaprej hočemo tako ravnati in po zmožnosti, toda pametno in modro napredvati, ker čez vse, ako nočemo praznih plev sejati, nam mora biti Bog in nas pravi blagor. Mi ljubimo v družih narodih svojega bližnjega, smo pa sami sebi nar bližnjisi, in toraj med tem, ko druge dežele in narode cenimo, cenimo in ljubimo se posebno kraje domače, domovino svojo in govornico materno, in ti naši rojaki, na pol poptučeni, pačijo naš lep jezik, zamenjajo našo nošo, ne vedo zadosti obširno pripovedovati od napredvanja drugih narodov in od lepote ptujih dežel, in nimajo skoraj besedice za dobro, lepo in koristno, kar vidijo med nami, ako slepi biti nočejo; tudi kažejo v svojem govorjenju, da ne poznajo ne zemlje naše, ne naših razmer, in da nimajo prav za prav še pravega zapopadka ne od tega, v čimur je prava in resnična omika, pravi blagor naroda, in vender hočejo biti rodoljubi in nam učitelji in svētiki v napredvanju? Čudno!

Take in tem enake so bile misli dolanov zastran naših treh mož, zato se pa niso nikoli z njimi razperli in v resnici skregali. Brezstrastno, pa tudi saljivo bilo je poménkovanje, kadar so snidli se z njimi, in če je bilo tudi različno njih mnenje in večkrat kak živejši prepir, zaljivega in razpertivnega krega ni bilo med njimi.

Naši iz ptujega prišli rojaki vender niso bili kaki bahaci, ki veliko govore, storé pa nič, temveč jeli so tako rekoč djansko utelesovati svoje misli ter kazati z lastnim izgledom, kako naj se poslopja zidajo in delajo, kako naj se živina redi, polje obdeluje, kako naj se s travniki ravna in z gozdi, pa tudi kako da se morajo dolani osebnost vesti in obnašati, da zadostovali bodo temu, kar čas tirja, in stopili v kolo omikanih ljudstev. Dolani jih gledajo, pa le malo tega, kar vidijo, jim dopade, vse drugo pa se kaže takišno, kakoršno je v resnici bilo, neprimerno, nektero tudi nespametno, drugo celo pregresno. Svoja glava, svoj svet, si mislijo ti, ter jih pusté hiševati in gospodariti po

svojem, ker poznali so jih kot termoglavce, in toraj tudi vedili, da bi bil zastoj vsaki ugovor ali svēt.

Drugači vender se zasuče reč, ko so naši možje zahtevali, naj bi jih posnemali vsi drugi. Takem željam ustreči, ni bil, kaj pa da, nikdo previdniših dolanov voljan, kar je pa zelo žalilo izgledne možé, in pritožili so se pač večkrat čez dolane in njih vnemarnost; ali slišati so mogli vselej, da je vsakemu na prosto voljo dano, delati in gospodariti, se vé da brz ptuje škode, v svojem okrožju, kakor je komu ljubo in drago, toraj njim, kakor se njim, in spet drugim, kakor se drugim zljubi in prav zdi. Pa, da si tudi so toliko radi od svobode in nje osrečevavne moči govorili, tū, v ti zadevi, kakor se je kazalo, bili so bolj samosilniki ko prijatli svobode. Njih zunanjsina kazala je njih znotranjo nevoljo, in radi so omenili dolanov ko njih, ki so vsi mlačni do občnega blagra, ki ne ljubijo prav svoje domovine, in niso za nikaki napredek, in gotovo skalila bi se bila ljubi mir in stara prijaznost po dolini, ko bi ne bil odvernil vsega tega možki pa prizanesljivi in miroljubni značaj dolanov. Vsak njih šel in hodil je svojo pot, vender brez nasprotnega zavjedanja. Previdni dolani so koračili po poti modrega napredvanja naprej, omenjeni in znani trije možje, in z njimi njih posnemavci, hodili so svojo lastno stezo, in vidilo se je kmalo očitno, kje da je resnični in pravi napredek.

V ti priliki viditi je marsikoga, ki se rad rodoljuba imenuje, v resnici pa ni. Ne da bi vender vse take tū nastevali, omenimo le enih samih, in ti so oni, ki želé, da bi spisovali Slovenci znanstvene knjige ne v slovenščini, ampak v hrovaščini. Večkrat smo brali in čuli od takih svetov, ki se nam pa, naravnost moramo reči, prav čudni zdé. Ali pa ni morda vsakemu, kdor je sposoben za to, na prosto voljo dano, spisovati knjige v katerem jeziku koli? In če je temu tako, in vé vsak za to, čemu potem taki svēt? In če se vender svetuje, kaj se s takimi sveti zahteva?

Spoznamo popolnoma vso ceno sprelepe ideje enega samega knjižnega jezika na Jugoslovanskem; vender, če je morda to, kar pa še ni po naših mislih dognana resnica, k izobraženosti slovanskih narodov bistveno potrebna reč, je pa tudi, in še vse bolj gotovo in jasno, da se taka, toliko imenitna reč, meni nič tebi nič, oktroirati in usiliti ne dá in ne smé, temveč prepustiti se mora natvorni poti razvijanje posamnih slovanskih jezikov in naravnavi prihodnosti.

Narod še niso kaki učeni in taki, ki znajo hrovaško, naroda je iskati v kmetiškem stanu, v stanu duhovskem, rokodelskem in obratniškem, narod so sploh mestjani in deželani domači, in ako usiluješ slovenskemu takemu narodu hrovaščino, potisneš ga namesti naprej, veliko več nazaj, in ustaviš si ga, kdo vé, za koliko časa v napredovanju. Ali pa misliš, da se bo poprijel Slovenec tako hitro hrovaščine? Ako to meniš, ne poznaš naroda, zatopiti moraš v njem prej slovenščino, potem še le znaš upati kaj; predenj se pa to zgodi, preteklo bo še sto in sto lét; kajti narod ne zapusti brez posebno sovražne osode po spričevanju zgodovine tako lahko svojega jezika in značaja svojega.

Svetuješ potem takem Slovencem, da naj znanstvene predmete pišejo v hrovaščini, svetuješ ravno s tem, in slišiš celo, kaj pa da nekako skrito in posrednje, Slovencem hrovaščino ko književni jezik, in si ves podoben našim trem možem v priliki naši. Kakor oni, tudi ti svēte daješ, ne da bi prevdaril, kaj svetuješ, ne da bi ti tvoji svēti Slovencem v resnici v prid bili; in ko vidiš, da se narod po tebi ravnati noče, ko vidiš, da ti pusti ves miroljuben, pisati kakor se ti poljubi, pa da ravno tako tudi možko to pravico za-se tirja, mu to razžaljen v svojem tako imenovanem rodoljubju še zamériš, mu očitaš, da se prav še

ne zavé, in si ves nezadovoljin, da si književnega jezika oktroirati ne dá.

Ali če vse prav prevdaris in preiščš, kdo ima bolj prav, ti ali narod? Mislimo da narod. Prevdarimo namreč le nekoliko, kar je ravno navedeno. Kaj se nam razodeva, kaj naznanja? Ali se nam ne odkazuje resnica, ki kliče: Slovenec, tako početje ni tebi v življenje, ampak v smert! In res, prevdarimo vse prav, spoznati moramo, da oktroirati književni jezik med Slovani in jim ga vsiliti, se pravi, ponemariti vse druge slovanske jezike, da se pravi, ena pestovati, vse druge pa zavreči, da se pravi, en narod povzdigniti za gospodarja, vse druge storiti pa suzuje. In da ostanemo pri slovenščini, oktroirati književni jezik se pravi, meni nič, tebi nič, lastno mater za péč potisniti, žlahtnico pa posaditi za mizo ko gospodinja in kraljico, se pravi slovenščini zavdati, da bi hirati jela in scasoma na večno zamerla; se pravi, izobraževanje naroda na domači in toraj edino pravi podlagi podkopovati, toraj izobraževanje naroda ne le zadrževati, ampak celó tudi nemogoče storiti; se pravi zatirati značaj Slovencev, ki je ne malo različen od značaja drugih Jugoslovanov; se pravi, da ob kratkem in vse izrečemo, zatirati in moriti Slovence ko Slovence, ter ga preroditi počasi v drugo stvar — ali boljši, ali slabši, kdo vé? — Tako početje pa, kakošno se ti zdi? Kako ga boš imenoval? Po našem prepričanju zna vse drugo biti, le — rodoljubje ne! V—l.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Milostljivi škof so binkostne dni 1084 osebam zakrament sv. birme podelili.

Iz Ljubljane. (Vprašanja za duhovske poskušnje. I. Paraphrastico modo proponatur: 1) Evangelii s. Joannis caput 3. a v. 1—15. inclusive. 2) Epistolae s. Pauli ad Timoth. secundae cap. 4. a v. 1—8. inclusive. Dr. Leonardus Klofutar. — II. Quibus infirmis extrema unctio est penitus deneganda et quibus non ministranda? An etiam amentibus non est praebenda? An coeci, surdi, muti et carentes manibus ungenti sunt in sensibus, quibus non peccaverunt? — 2. Qui infantes sepeliendi sunt ritu parvulorum? Forsan omnes ante primam Communionem perceptam? Ubi et quomodo sepeliendi sunt parvuli non baptizati, et ubi protestantes, qui proprium coemeterium non habent? — 3. Quibus sub conditionibus fit adulterium solum (sine conjugicidio) secundum jus canonicum impedimentum dirimens? — (Cum adjectis exemplis.) J. Volc. — III. 1. De diabolicis tentationibus quid credendum et docendum? — 2. Confessionis mandatum esse divinum, demonstratur. — 3. Doctrina de intercessione Sanctorum explanatur. J. Zavašnik. — IV. 1) Quodnam sit summum hominis bonum, probetur. — 2) Quanam causae sint ecclesiae, praeciipiendi diebus festis (die dominica aliisque festis) cessationem ab operibus servilibus? — 3) Quid sit ariditas spiritualis, et cur eam Deus saepe etiam hominibus vere piis immitat, exponatur? Dr. Leonardus Klofutar. — V. Pridiga v 2 delih za praznik presvet. Rešnjega Telesa po reku: „Moje meso je res jed, in moja kri je res pijaca.“ Joan. 6, 56. Vpeljava naj se zdela, déli in sklep so pa le osnovati. J. Pavšler. — VI. Kersanski nauk: Od izvirnega greha. J. Pavšler. — VII. 1. De se pri sklepanji zakona ne stori kak pregrešek — al celó neveljaven zakon, kaj vse mora duhovni pastir pozvediti, in vprašati ženina in nevesto, ki se pred njim oglasita za stran sklenitve zakona? — 2. Kdaj naj bo spovednik spovedencu po zadobljeni odvezi sv. obhajilo vendar le odrekel? — 3. Kako mora biti altar napravljen, ali ktere reči so pri altarjih bistveno potrebne, de se smé daritev sv. maše opravljati? J. Pavšler.

Iz Ljubljane. Predvčeranjem smo dobili prve liste (11., 21., 28. mal. trav.) po gosp. misijonarju Pircu ob-

ljubljenega ameriškega cerkvenega lista „Kat. Kirchenzeitung in New York.“ Pisma pa nič ni zraven.

Iz Ljubljane. Gospod Miroslav Vilhar priporoča v „Novicah“ svojim volivcem iz znotranjskega, da naj namesto njega v volitvi, ki bo 30. t. m. v Postojni, izvolijo dr. Etbina Costa v deželni zbor. Priporočajo ga živo tudi „Novice“ same in dopis iz Znotranjskega; g. dr. E. Costa pa naznanjuje, da se bode zvesto in nepremakljivo poganjal za narod in njegove pravice, ako bo izvoljen. „Danica“ ima upanje, da se bode obnašal g. dr. Costa tudi pri obravnavah zastran cerkvenih reči kakor zvest sin matere katoliške Cerkve in s tako pogodbo ga tudi ona volivcem zaupno priporočuje. — Volitve v mestni odbor so se sploh prav dobro obnesle; izvoljen je med družimi verlimi možmi gosp. profesor Jan. Poklukar. Zdaj je še želeli, da bi mesto dobilo prav čverstega in kersanskega župana, ki bi zraven telesnega mestnega blagra tudi duhovnega ne pozabil. —

— Rokopisi, ki so po „Zlatim veku“ ostali, so izročeni vredništvu „Zgod. Dan.“ in bodo sčasoma razglašeni, ako ni komu bolj všeč, de bi svoje delo nazaj vzel.

Z Dolenskega. 5. vel. trav. K. D. — Pred malo časom smo brali v Danici, de hudobni luh po več krajih in tudi v cerkvi svoje kapelice in svoje častivce ima. Resnica je, de na kmetih se vsi sprideni hudobneži zadej pri vratih ustavijo, ali pa zunaj cerkve. K sveti maši pridejo iz navade, pogovarjajo se pa dostikrat od svojih pregrh in neumnost, namesto de bi molili. Na altarju se daruje naš Zveličar nebeskemu Očetu v veči Božjo čast, v zahvalo za brezštevilne dobrote, v spravo naših grehov in za pomoč in milosti, kterih potrebujemo; pobožne duše prosijo usmiljenja in pomoči, Boga hvalijo, častijo, molijo, se mu zahvalujejo: zadej pri vratih, ali pa zunaj ga pa hudobneži z govorjenjem in nemarnim obnašanjem križajo, ker v svetišu pri naj svetejši daritvi grebe delajo, za kakoršne je bil naš Zveličar umorjen, in tako jezo Božjo nad-se kličejo.

Čez vse velika nečast se dela Bogu teh v rečeh po več krajih. Za odvernjenje tega groznega žaljenja Božjega se je pač treba prizadevati in poslužiti se tega ali drugega pripomočka, de bi se ta nečast odpravila ali saj pomanjšala. Bil sim v kratkem v nekem kraju pri sveti maši; ustavim se zadej, kar tudi duhoven pastir k sv. maši pridejo in se zadej pri vratih ustopijo, ter so pri sv. maši. Vidil sim dosti takih, ki so se tudi zadi ustavili; ti bi se bili radi pogovarjali in slabo zadržali; ali zdaj so bili prav mirni in čednega obnašanja, ker pričujočnost duhovnega pastirja jih je odvracala, de niso bili napačni. Po sv. maši vprašam nekega moža, ali vselej pridejo g. duhoven k sv. maši? Vselej, mi reče; eni mašujejo ali kersanski nauk imajo; drugi pa zadej v cerkev pridejo in s tem vso nečast Božjo odvernejo. Res je to dober pripomoček za odvracanje slabega zadržanja. Kjer so pa en sam dušni pastir, naj bi nekterim pametnim možem svečevali, de naj bi zadi ostajali, ker gotovo je povsod, de le hudobneži, razuzdanci in vse pleve zadi ostajajo, kar je kej boljšega, le naprej gre; in ker sami ničvredni zadi ostanejo, se po tem toliko ložej prav slabo obnašajo. Boga se v svoji slepoti ne bojijo, gotovo se pa dušnega pastirja in tudi pametnih mož zavolj časnih nadlog bojijo, de se lepši vedejo. Res to ni kaj vreden nagib, al s tem se odverne veliko greha in nečasti Božje, katera se sicer Bogu dela.

Z Dolenskega. (Odperto pisemce duhovske maticе.) — Ravnokar sem se od svojega popotvanja po lepi slovenski deželi spet vernila na dom. Ni mi bilo skoraj že več prebiti; nihče se že ni skoraj zame več zmenil, bila sim prav kakor ptujka, zapušena in pozabljena — in moja družinica tako rahla in mala, da me vselej rudečica oblije, kadar koli se matie drugih stanov in svojih sester v bližnjih in daljnjih škofijah spomajam, in ako sem bila

prej zavoljo tega nevoljna, se mi je zdaj v resnici silno v serce užalilo, ko sim v poslednji „Zgod. Danici“ dopis iz Maribora brala, kjer dopisnik veselo novico naznanuje, da namesto njih 200 se je skoraj vsa duhovšina brez izjeme na poziv knezoškofa te blage naprave vdeležila, in ima torej matica že zdaj okoli 1000 gold. letnih dohodkov zagotovljenih. In pri nas? — Že je več kot pol leta minulo, kar se je o meni govoriti jelo, in vender še nisim dalje prišla, kakor da prav borno životarim! Ali so res, si mislim, razmere duhovšine dveh sosednjih škofij toliko različne, da, kar se tam potrebno in koristno zdi, bi tukaj koristno in potrebno ne bilo? V ti svoji tugi sklenem tedaj, nekoliko se po deželi ogledati in pozvediti, kaj moje napredovanje ovira, in ako mogoče, si osebno pridobiti verlih prijatlov in sinov. In res, mnogo tolažbe mi je došlo in upanje se mi oživilo. Kajti v primeri le malo nasprotnikov sim našla in le eno se mi je naj bolj očitalo, da namreč še nimam pravega gospodarja in duhovšini se ni glas o meni od onod došel, od koder bi se krepko po celi škofiji razlegal. Ako bi se to zgodilo, mi rečejo, bi potem naj berze nihče ne poostajal. Naj bi se le gospodje oglasili, jim opomnim, da sim jim po volji, terdno upam, da se bo potem tudi ta splošnja želja spolnila. Nekteri bolj terdi so pač o tem in unem dvomili in besedovali, pa tudi nje sim kolikor toliko dobila za svojo stran. Omenjeni dopis iz Maribora je bil kakor nalaš voda na moj mlin. Priznavati mi je mogel vsakteri vsaj to, da so časi in okolišine sedaj vse drugačne, kakor so bile nekdanj. Dohodki duhovšine se niso pomnožili, temveč so ravno na nekdanj naj bolj slovečih farah službe duh. pomočnikov mnogo slaběji, in naj si bo tudi žito nekoliko dražje, imajo vender tudi vse druge reči skoraj čez polovico veči ceno in je mnogo izdaj, ki jih nekdanj niso poznali, med tem ko je tudi mašnih štendij vedno manj, tako da se skoraj reči smé, da kar je zdaj 200 goldinarjev, je bilo nekdanj 200 cekinov. Uradniki dobijo o dragini svoj „Theuerungsbeitrag.“ duhoven si po mnogem trudu k večemu sprosi kak „Pferdebeitrag.“ In bodi si tudi temu res tako, da se je tako imenovani „luxus.“ zlasti pri mladi duhovšini tu in tam nekoliko vsilil in bi si nekteri prihraniti zamogli, kar nekterikrat brez posebne potrebe izdajo, se vender to sploh očitati ne more in dobro delo podpore gotovo zavolj tega pred Bogom ne bo manj veljave imelo. Tako in enako sim besedovala in kolikor toliko zmagala. — Zadnjič po naključbi zadenem se na družbo omikanih gospodov neduhovnov. Željna zvediti, kaj kej ti o meni mislijo, se jim „incognito“ pridružim in rahlo napeljem besedo na svoje zadeve vprašaje, kaj kej oni menijo o duhovski matici? In tu se neki veljavea in skušen gospod med drugimi takole oglasi^{*)}: „Matica! das Wort ist mir nicht ganz verständlich, aber ich erinnere mich, dass auch die Laib. Z. vor einiger Zeit bereits von einem zu errichtenden Unterstützungs-fonde für kranke und bedürftige Geistliche Erwähnung gethan. Aber wie ich höre, scheint die ganze Sache nicht recht fortkommen zu wollen. Es wundert mich diess unsoemehr, als man unserer Geistlichkeit im Allgemeinen in der That nicht Schmutzerei vorwerfen kann, wo es sich um Errichtung wohlthätiger Anstalten und Beförderung nützlicher Zwecke handelt. Wie gegenwärtig die Strömung der Zeit ist, scheint die Geistlichkeit weniger zu hoffen als zu fürchten haben, um so weniger sollte sie daher auch in dieser Hinsicht in ihrem eigenen Interesse indifferent sein und bleiben. Fast alle Stände und Genossenschaften haben bereits ihre eigenen Unterstützungs-fonde und Bruderladen: warum sollte auch die Geistlichkeit zum eigenem Besten in dieser Hinsicht nicht diess Beispiel nachahmen?“ itd.

Sapienti sat! sim si pri teh besedah mislila in se poslovlila. — Tako tedaj veste, pri čem da je. Zdaj pa samo

*) Istina.

to še rečem: Tako ne more ta važna reč viseti; povejte, kaj mislite? Ako ste zame in sim vam po volji, oglasite se! Ako pa menite, da nisim za vas, da sim brez koristi in odveč, pa tudi povejte, kajti vsilovati se, me nikakor ni volja; da tedaj poberem svoje kopita in otresem — o ne! tega pa spet ne, — preveč všeč mi je na Slovenskem in predragi ste mi: — temuč, da se poterta in osramotena skrijem v kaki temen kotic ljubljanske hranilnice in čakam za se bolj ugodnih časov in za opominovanje aposteljna, (Gal. 6, 2.) še bolj vnetih sinov! — Fratres, probate omnia, et quod melius, tenete! — Z Bogom!

Iz Celovca piše „Slov. prijatelj“ 11. maja. Kerška škofija šteje 24 dekanij; 20 dekanov je denes v Celovcu. Naš premilostljivi knez in škof dr. Valentin so jih poklicali k sebi. Kaj mora neki biti? Nekaj prav imenitnega in prav veselega je! Že v prvem listu do svojih duhovnikov so milostljivi naš viši pastir dovolili in priporočevali, naj se duhovniki shajajo pri svojih dekanah in obhajajo dekanijske shode ali konferencije. 12. februarja t. l. so pa zaukazali, da se vsako leto po vseh dekanijah vsaj enkrat obhajajo dekanijski shodi. Letos mesca julija se bodo začeli. Da se zavoljo teh shodov s svojimi dekanii spogovorijo in posvetujejo, sklicali so vse č. g. dekane v Celovec. Denes ob osmih se je zbralo 20 dekanov in pogovarjalo o tej zadevi. Milostljivi knezoškof so očitno rekli, da jih močno veseli, da se z današnjim dnevom stori spet nov in velik korak na polji cerkvenega življenja. Saj dekanijski shodi so podlaga diecezanskih sinod, ktere se bodo sčasom tudi vpeljale. Potem so g. dekanom svoje misli na znanje dali, kako bi vsi zamogli v duhu sv. katoliške cerkve, v duhu edinosti in ljubezni delati in dekanijske shode modro voditi na čest in srečo sv. katoliške cerkve, na čest in srečo vseh duhovnih pastirjev, v spodbujajo in vnuemo vsem duhovnikom. Povabili so tudi g. dekane, naj vsak svoje misli svobodno razodene. Marsikteri gosp. dekan povedal je serčno marsikaj, kar se mu je potrebnega in koristnega dozdevalo. Več kot tri cele ure se je posvetovalo, in marsiktero zerno je padlo na rodovitno zemljo, ktera bode o svojem času bogato rodila. Vsi č. g. dekani so potem južinali pri mil. knezoškofu in vsi vneti in vsi živi se vrnili na svoj dom. Bog jih spremljaj in daj dekanijem shodom svoj blagor! Vse č. g. duhovnike pa lepo lepo prosimo, da dobro voljo in dober namen našega premil. knezoškofa na vso moč podpirajo, do dekanijshodov pravo veselje imajo in jih pridno obiskujejo: duhovno življenje bode spet oživel in se vterdilo, sv. vera in lepa obnaša bode spet prišla med naše ljudstvo, in duhovniki se bodo veselili obilnega plačila za ves trud in vse pote. Vse v večo čest in slavo Bogu in rožni devici Mariji!

Družba sv. Mohora leta 1864. Število družnikov, letnih in do smertnih, se če dalje bolj množi; tudi iz Kranjskega se jih več in več oglasa. Letos bode izdala družba še eno knjigo več kakor lani, namreč: 1) Večernice s povestjo „oče in sin“ in s sostavkoma „Cerkev sv. Križa pri Belaku“ in „Ozir po Primorju itd.“; 2) bukvice „Jezus Kristus devicam, svojim nevestam na serse govori“ od g. prof. A. Lesarja; 3) zgodovinsko povest „Juri Kozjak, slovenski janičar,“ od J. Jurčiča; 4) pripovedko „Hudo brezdnno ali gozdnarjev rejence“, od g. prof. Fr. Erjavca in 5) Koledarček za leto 1865 z imenikom čast. družnikov. Vse te knjige se razpošljejo, če ne prej, vsaj prve dni mesca julija. Kdor želi za tekoče leto še pristopiti, naj se oglasi vsaj do konca maja, ker se tedaj dá imenik v natis. Letnina iznaša 1 goldinar, dosmertnina pa 15 gld. Želeti bi bilo, da najde prekorsna družba sv. Mohora povsod obilno podpore med kmeštvom in med gospodo, pa tudi med dijašk o mladino (ktera sme katoliškim družbam (bratovščinam) brez skerbi kot ud pristopiti, kar je pri drugih družtvih, se

ve da, prepovedano), da bode mogla vsako leto se več koristnih bukev na svitlo dati in še več v povzdigo domače književnosti in v omiko slovenskega naroda storiti.

(Slov. Prij.)

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Neki dunajsk list pravi, da avstrijska vojska vstrie s Prusijo zoper Danijo nima več njegove simpatije: zdijo se mu Prusi preveč samopridni, in če Prus po Šlesvik-Holstein-u seže, bo procej Napoleon eno rekel. Sploh jo tisti dobro godejo zoper Prusijo, ki so vendar nekdanj snubili za prusko prijaznost: da pa Prus ne iše toliko Avstrije, kolikor samega sebe, to je pokazala laška vojska, naslednji čas, in kažejo sedanje zadeve. Sicer pa so prečudne pota previdnosti Božje, kakor vselej tako tudi še posebej v t. vojski. Vlade so imele svojo politiko, nemški domorodci in državni zbor svojo, nemški zavezniki in Šlesvik-Holsteinci svojo, in delali so veči ali manjši vriš: nar veči dobiček vsega tega pa bo želo — katoličanstvo. Od avstrijskih katoliških vojakov, zlasti od pobožnih Poljakov, se severni prenapeti sovražniki in preganjavci katolicanstva lahko prepričajo, da katoliška vera je vse kaj družega, kakor pa so si jo oni dozdanj mislili. Razun tega je do poldrugsto katoliških redovnikov in redovnic na bojnem polji, kakoršni so v krimski vojski Turčina in Rusa omečili in z začudovanjem napolnili s svojo neutrudljivo delavnostjo v prid bolnikov ter s svojo pravo „ljubeznijo“ do bližnjega: čimur tudi Severjani svojega — če tudi terdega serca ne bodo mogli čisto zapreti. Pruska vlada pa, ki je dosihmal katoliškim redom njih pravice merzlo kratila, bo prisiljena jih priznavati, kar je tudi že pričela. Masikteri avstrijski usmiljenesetrežerci in „Šlesvik-Holstein-Meerumslungarji“ bi se bili pač za ušesi praskali, ako bi bili pred nekimi mesci vedili, kako oni s svojim vpitjem katoliški veri vodo na mlina napeljujejo.

Danija se opira na Anglijo in na Francijo, — na uno ki nič ne more; na to, ki nič noče. J. d. Camp. ...

V Tunis-u se začenjajo rovarji podajati.

Policija v Rimu je pred-se poklicala 4 rovarje in jim je naznanila, da ima pisane spričevanja njih zakletve, ter jim je na voljo dala, ali v pregnanstvo iti, ali se pa pravdi podvreči. Izvolili so poslednje. Koliko vlad bi tako človečno delalo?

Poslednje novice iz Madagaskarja naznanujejo, da pridni katoliški kraj Radama je res še med živimi.

Naš rojak Dobravec (M. le chevalier Debrauz de Saldapenna) glavni vrednik dnevnika „Memorial diplomatique.“ je izvoljen od cesarja Maksimilijana za častnika pri častni legii.

Na Portugalskem vstajajo rovarstva po raznih okrajih in mestih, kakor pišejo iz Pariza v „Armonio.“ Prebivavstvo mesta Figuerio je rovarilo zavoljo nove mestne takse; gosposke, ki so hotle ljudstvo tolažiti, so bile kampanje, vojaki niso hotli na ljudstvo streljati itd. Portugalije že delj časa mavtarji spodkopujejo, torej se začenjja njih sad razodevati.

Od pogovorov v London-u dosti ne pričakujejo, ker vsak na svojo stran vleče. Anglija se očitno poganja za Danijo, in Francija saj ne kaže, da bi bila zaveznikom prijazna. Prusovo poganjanje, da bi Šlesvik-Holstein k Prusii pritaknil, je vsim zoperno. Bojé se, da bo kar neutegoma reo obdelana (fait-accomplí). Danija, pravi „Jour. des Camp. et d. Villes,“ preveč nadjavši se v angleško pomoč, je v ministerskem prevratu in morebiti skorej na pragu prekućije, ktera bi pa vse preteznosti presekalala. Baltiški ključ bi vzela Prusija, in Rusija bi ne milovala; ona bi imela ene nogo v Kiel-u in drugo v Carigradu, v tem ko s svojo neusmiljeno roko mečka Evropino serce: Polonijo. Eto: vspeha diplomacijnega od enega leta!

V mesticu **Sajteny** na Ogerskem v čanadski županiji je 300 družin nezedinjenih Gerkov se zopet vernilov katoliško cerkev. Ta dogodba je tolikanj bolj vesela, ker ravno v ti županiji živi veliko nezedinjencev, ki neprenehoma ovirajo razširjanje katoliške vere.

V **Rimu** to leto mislijo napraviti procesije sv. Rešnjega Telesa s prav posebno slovesnostjo, to pa, da bi se nadomestovale njenja, storjene pretečeni čas božanstvu Jezusa Kristusa. Po veliko francoskih škofijah enake priprave delajo.

Iz **Laval-a** na Francoskem piše „*Jour. des Villes et des Camp.*“: „Imeli smo več spreobrnjenj, ki napolnujejo z veseljem serce dobrih kristjanov; med družimi je gosp. **Dubois Fresnai**, oče našega starega poslanca, ki je očitno opravil svojo velikonočno pobožnost. Že je sto let, kar ni imel te sreče; šteje zdaj sto in enajst let.

Iz **Rennes-a** na Francoskem je bila dobila neka pobožna oseba v Rimu privoljenje vzeti seboj za duhovnijo presv. Zveličarja telo mučenice, ki je bilo še le poslednji čas vzeto iz katakomb. Po stari navadi papež takim svetim imena dajejo, katerih niso znane. Obudilo pa je posebno veselje, da tej svetnici so dali svoje lastno ime, namreč **Pija**. Naj imenitniši umetnik v Parizu g. **Jul. Talrič** (Talrich) je svete kosice prelepo oblekel. Znano je, da se take svetinje navadno v vosek denejo, kakor bi bilo živo celo telo. Mlada svetnica s palmo v roki ima resnično rano na vratu in je umirajoča pred oči postavljenja tako ginljivo, da se vse čudi. Vikši škof je imel goreč govor, ko je bilo telo postavljeno v cerkev presv. Zveličarja. Neštevilne množice so potem cerkev obiskovale.

V **novem Jorku** je 1. in 2. nedeljo po veliki noči ondtoni vikši škof za dve novi katoliški cerkvi vložil vkladni kamen; ena bo za Angleže, ena za Nemce. Tudi general **Rosenkranz** se je slovesnosti vdeležil in je vikšemu škofu pri pozdravu perstan poljubil. To naznanuje novojorska „*Kath. Ztg.*“ in pravi, da pri vsem napadanju vendar katoličanstvo zmiraj mirno napredva. Tudi nad viteškim cesarjem **Maksimilijanom**, še preden je prišel v svoje cesarstvo, je novojorska „*Staatztg.*“ prav neolikano jezik brusila, ker je verin sin katoliške Cerkve. — 3. nedeljo po veliki noči so imeli v novem Jorku slovesno prvo sv. Obhajilo za otroke in posebno mično je to opravilo delalo, da je bilo tudi več zamurskih otročičev med prvimi obhajanci. —

Severni amerikanci niso srečni v vojski zoper jugovce. Na južnem severu je južna vojska terdnavo **Pillow** napadla in na stotine severcev, med njimi veliko zamurcev, je bilo pobitih in poklanih. General **Lee** je zdaj tu zdaj tam s svojo močno vojsko, in nič prav ne vedó zvezniki, kam da meri. **Plymouth** in severna **Karolina** sta bila napadena in vsa posada, 2500 mož, se je mogla vdati. Z železjem oježen brod južnih je napadel in pokončal ondodne brodarstva severnih. V **Virginii** pričakujejo velike bitve. K temu pa pravi „*New-York. Kat. Ztg.*“: Novi cesar **Maksimilijan** pride kmali v **Vera-Cruz**. To-ti bo še čudnih reči, ako bi on južne države priznal ali poterdil. ... Gotovo **Maksimilijan** ne bo delal brez zedinjenja z **Napoleonom**. In **Napoleon** je nar bolj prebrisan politikar, kolikor koli jih svet ima skazati. — Res je, ako že cesar **Maksimilijan** tudi ima kej simpatije za sever, bi mu jo take barbarske zabavljanja lahko skerhale, kakor jih kroji novojorska „*Staats Ztg.*“

Lesniki, jabelka in lesnika.

Kakšnega župana?

Bela Ljubljana
Ise župana.

Ako potrebujete sveta: dajte revežem očeta; — mestu modrega mestnjana, cerkvi moškega kristjana; — čednosti, pravici brambo, grehu in nesnagi kambo; — za beznice in pivnice skerčevavca, za ulice o mraku pometavca, — za

lenuhe, postopavce šilo, za igravce, potepuhe pa strašilo; — za terštvo, obertnijo podpornika, za šole in učenost zagovornika; — za oginj in prepir gasivca, za prederznost pa grozivca; — za rojake vstave zverševavca, za vse dobro prijetla in spolnovavca. — Po „*Unità cattolica*“ našteva „*Bien pub.*“ vse napade na Napoleonovo življenje od leta 1855. Bili so zgolj Lahi, ki so mu po življenji stregli, in vse obravnave so skazale, da so bili vsi naklepi v Londonu skovani. Iz Londona so dobivali morivci vodila; ki jih je dajal, bil je stari **Mazzini**. Nesrečnih, ki so tako černo nalogo sprejemali, je dozdej enajst. — Časniki pišejo, da gosp. **Neander**, protestanski škof v **Berolinu**, je eden naj višjih freimavrarskih glavarjev, in izmed 175 lansko leto (1863) od protestanskih škofov poterjenih ministrov je njih veči število med framasoni... To, če je res, je saj enkrat zadosti „*liberalno!*“ — Rimske zaveznice ali obligacije po evropskih terziših imajo za veljavni ték številko 75, zaveznice italijanske grabi-vlade pa le samo 69; to kaže, kje je več zaupnosti. — Misijonar **Laufhuber S. J.** v severni Ameriki v **Buffali** je v treh misijonih 57 oseb pridobil za katoliško Cerkev, 1 izraelca in druge protestante. — Kakošni olikani emoki se na svetu najdejo, sta pokazala undan dva tuja gospoda v **Pragi**, ki sta s klofutama na glavi šentviško stoljnico znotraj ogledovala. Le samo neka gospá je imela toliko serčnosti, da ju je rezno opomnila, naj se odkrijeta, in stareji je precej slušal, mlajši je tudi klobuk z učene glave snel, pa le, da je z njim gospo ogernil in si ga potem narobe na glavo posadil. V tem so se vender tudi drugi oserčili in so oba prederzneža na policijo odpravili.... **Renanistom** utegne ta pokvečeni pinč služiti za veliko svetinjo, uni neobtesanec pa za svetnika. — **Napoleon III.** je bil poslat pred nekaj časom generala **Bissona** z vojaštvom, da naj kje ob abisinski meji napravi vojaško naselbo. Veliko ljudi pa mu je pomerlo, drugi so ob serčnost. — **Sardinski** lov na napolitanske brigante stane čez 22 milijonov lir na leto. — **Zastran** konferencije v Londonu pravi „*Morning-Herald*“, da ste samo **Rusija** in **Anglija** edinih misel, **Francija** se zmiraj pri strani derži in noče nikakoršnega djanskega posredvanja, temuč le, da naj se ljudstvo popraša, če hoče danskega kralja ali kneza **Avgustenburskega**. **Rusija** in **Anglija** pa nočeto od tega nič vediti. „*Morning-Post*“ terdi, da celota **Danimarke** ne bode pretresena, temuč se bo ohranila, če boste **Avstrija** in **Prusija** tako storile, kakor govorite.

Pogovor.

Moralist. Vidiš, pacek gre v lužo, ves se bo udelal; daj daj ga zaverniti!

Humanist. O tega pa nikakor ne; bi grešil zoper svobodo današnje dobe.

Moralist. Oh, kakošen je pacek! daj daj ga malo ostergati!

Humanist. Tako djanje zoper vsaki humanizem gre v nekdanje temne, ne pa v lučne čase sedanjega veka!

Moralist. Vidiš, vidiš! Trije psi jagnje napadajo; zdaj zdaj ga bodo stergali: daj jih s palico odpoditi.

Humanist. Za tako seganje v prostost bližnjega bi me klel ves olikani svet.

Moralist. O zlata, solčna svoboda! Ta nam bo vse zatemnila, kar je svitlega; vse umazala, kar je čednega; vse pomorila, kar je živega!

CVETLIČNIK ZA ŠMARNICE.

Ad Beatissimam Virginem.

Raphael Zovenzonius.

Sit benedicta dies, qua te Regina Polorum
Anna parit nobis, sit benedicta dies.

Sit benedicta dies, qua tu Virguncula Christum
 Concipis e coelo, sit benedicta dies.
 Sit benedicta dies, uterum qua numen adorat
 Elisabeth vates, sit benedicta dies.
 Sit benedicta dies, hominem qua Virgo Deumque
 Ad praesepe paris, sit benedicta dies.
 Sit benedicta dies, qua tres duce sidere reges
 Dona ferunt Domino, sit benedicta dies.
 Sit benedicta dies, stygis qua Christus ab antro
 Surrexit victor, sit benedicta dies.
 Sit benedicta dies, tuus qua Filius arces
 Scandit in aethereas, sit benedicta dies.
 Sit benedicta dies, qua te quoque Regia coeli
 Accepit, semper sit benedicta dies.

Preblaženi Devici

Rafael Zovenzoni *).

Bodi nam dan posvečen, ko tebe, Kraljica nebeška!
 Ana nam porodi, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko v tebi, precista Devica,
 Kristus se včloveči, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko pozdravila je Lizabeta
 V tvojem telesu Bogá, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko Devica Bogá in človeka
 V hlevu pri jaslih rodiš, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko od zvezde peljani Gospodu
 Modri podajo dari, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko Kristus vstane od mertvih
 Premagovavec pekla, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko se vzdigne v nebeško poslopje
 Jezus Kristus tvoj Sin, bodi nam dan posvečen.
 Bodi nam dan posvečen, ko tudi tebe, Kraljica!
 Sprejme nebeška svetlost, bodi nam dan posvečen!

Jožjankov.

Marija Devica v „Dorfen-u“ na Parskem in njena podoba v ursulinski cerkvi v Ljubljani.

„Marija-Dorfen“ je terg na Parskem z 207 hišami, 11 ur od Monakovega, na Erdingskem. Zidan je v podobo križa, tako, da so si štiroje vrata na štirih koncih nasproti. Zunanaj terga proti severju je šentruperska gora z veliko prelepo ozališano cerkvijo Marije Device, ki deleč na okrog slovi kakor imenitna božja pot. Proti večeru od cerkve je v štirvogelnati podobi semenišče, katero kakor imeniten grad v dolino gleda. Po 148 stopnicah se gre lahko in zložno na prijetno gorico.

Ljuški glas pravi, da tukaj je o svojih apostolskih popotvanjih sv. Rupert stanoval in učil, od tod je ime šentruperska gora. Ta svetnik je neki zidal in posvetil ondotno kapelico sv. Jožefa, in v to kapelico je bila, že o njegovem času ali pozneje, postavljena čudežna podoba Marije Device, ki zdaj že več kot 1100 let tako deleč na okrog slovi in se časti. In ravno po ti podobi je narejena tudi čudežna podoba Marije Device sladkega Mirú v ljubljanski nunski cerkvi, ktere oltar je zdaj tolikanj lepo ozališan, ker se ravno tukaj tudi Šmarnice obhajajo. Torej je vredno, da se ta zgodovina nekoliko popiše.

L. 1350 so na šentruperski gori zidali novo veliko cerkev z visokim stolpom, in so vanjo predjali tudi čudežno podobo — na veliki altar, kjer je še zdaj. Podoba sama na sebi je mojstersko delo nekdanjega podobarstva ali kiparstva; 5 čevljev in 4 palce visoka; glava je nekoliko k desnici nagnjena in obdajajo jo dolgi rumeni lasje; z desno drži Jezuska v naročji, v levi roki pa ima rožo vertnico ali gartrožo. Dolga obleka je rudeče barve in z zlatimi obšivi; telo obdaja pas s pozlačeno zaponko. Na sercu so besede: „Milostna Mati.“

Božja pot je bila sčasoma silno sloveča in velike milosti so verniki ondi dobivali v svojih potrebah in britkostih. V tridesetletni vojski pa so Švedi **) v deželo priderli, div-

*) Rafael Zovenzoni, sloveč latinsk in lašk pesnik, rojen v Terstu l. 1431 in umrl 1485.

**) Kterih neusmiljeno ravnanje do katoličanov tudi sedanje čase je Danica zadnjič omenila.

jaški sovražni vojaki cerkev oskrunili, jo v konjski hlev in mesnico spreobrnili, in na velikem altarju je bilo ognjišče. Lepotičje z altarja, obljubne tablice, pisma, zapisnike milost in čudežev so požgali, čudežno podobo z altarja stergali, oskrunili, blato vanjo metali; vender pa je ostala cela in nepoškodvana.

Tako divjanje in razdevanje je privleklo v deželo pa tudi vse stiske, dragino, lakoto, kugo in vsaktere bolezni, veliko katoličanov je postalo med divjimi vojskami mlačnih, in tudi imenovana božja pot je bila močno zatemnjena in pozabljevana. Tode kmali se je zopet poživila. L. 1657 se je vstavila ondi rozenkranska bratovšina. Posebni pospeševavec Marijine časti je bil ranjki Jožef Sailer, 1705 ondotni fajmošter, ki je precej pri nastopu svoje duhovnije daroval 3000 gld. Mariji Devici, s čimur so se napravili stranski altarji, veliki altar z orglami se obnovil, in vsa cerkev je bila olepšana. Dal je tudi svetinjice te božje poti kovati in jih je delil med romarje. Marija pa je oblagodarila zaupanje svojih otrok; velike pomoči v dušnih in telesnih potrebah so dosegali pobožni romarji. Na vse kraje se je razširjal slovez čudežev, ki so se godili. Na sporočilo častitl. duhovnega pastirja do friziškega kneza škofa 1707 je bil izvoljen odbor, ki je preiskal zapisovane čudeže. Sto in trideset vdeleženih je priseglo, da so res dosegli posebno pomoč (veči del nezapopadljive ozdravljanja); razne zdravniške in policijske spričevanja so bile sprejete, pa tudi deset naj starih oseb v Dorfen-u in na okrog je s prisego poterdilo, kar jim je bilo znano zastran sloveza in obstoja te božje poti; starejši in novejši pisma so bile preiskane, in po dobro prevdarjenih vsih okolišinah je bila častitljiva podoba Marijina razglašena za milostno in čudežno. Da je odsihmal božja pot še le veliko bolj slovela, bi bilo od več praviti; tudi druga nadaljna zgodovina manj tiče v naš namen. Samo to naj opomnimo, da je l. 1801 ondotna vlada cerkvenega premoženja se polastila, in tudi to božjo pot je zadela škoda 9300 gld. Pobožne ondotne vernike pa je v serce bolelo, da bi moglo toliko lepih cerkvenih posod in reči v denarokovnico se vleči; torej so za 3492 gld. teh lepot radovoljno odkupili, da so pri cerkvi ostale. Izmed čudežev in milost, ki so jih verniki ondi dosegli, naj zaslišijo bravci le nektare.

Afra Heretzer iz duhovnije Kamnika (Stain) na Češkem je bila padla v kotel s kropom in si je eno oko tako poškodovala, da dolgo časa ni vidila. Obljubi se pa s sv. mašo k Mariji v Dorfen, in ozdravela je tisto uro.

Peter Wild iz Daising-a je sena obljubil svojega 17-letnega sina Jožefa, ki je bil skoz dve leti mutast, ter vsi pomočki zdravnikov niso nič izdali: in dosegel je pomoč.

Neki vradnik iz sosescine je bil zavolj težkih zatozob v nevarnosti svojo slubo zgubiti; njegova žena ise pomoci pri Mariji Devici v Dorfenu, in glej! nesrečna reč se je vse drugač zasukala in obrnila se v njegovo nar večjo srečo. (Do tod po „Ott Marianum, Regensb. 1859.“)

II.

Kako pa je prišla podoba Marija-Dorfenska v cerkev presv. Trojice čč. gg. Ursulinaric v Ljubljano?

Stari spis na pergamentu to reč natanko popisuje. Dve sestri iz Mildorfa na Solnograškem, hčeri mesarja Jožefa Gnatz-a, ste bili l. 1704 sprejeti za redovniške sestre (laiki) v ljubljanski nunski samostan, namreč Marija Ljudgarda sv. Klemena in Marija Hedviga sv. Dizma. 4. listopada 1736 ste sestri storili očitno obljubo in tudi njun oče je bil pričujoč. O tej priliki je oče prednici neko posebno darilo obljubil; starejši hči je namreč očeta serčno prosila, da naj milostno podobo Marije Dorfen da ponarediti in naj jo za darilo sem pošlje, ker ima do nje neizrečeno veliko hvaleznost in česenje. Ko je že namreč imela zagotovljeno, da bo v Ljubljani sprejeta za redovno sestro, se ji nesreča primeri, da ji je pri kuhanji kaplja vrelega masla v oko skotila,

oko ji je zateklo in je vid čisto zgubila. To ji je delalo toliko veči britkost, ker je vedila, da ta skaza ji bo na poti, ter ne bo mogla tolikanj zaželenega poklica doseči in v samostan sprejeta biti. V tej nar veči britkosti tedaj, pravi zapisnik samostanski, je iskala pomoči pri milostni Materi Marii - Dorfen, ktera v neki cerkvi na šentruperski gori v parski okrajini, proti Švabii, slovi z velikimi milostmi; tje se je bila obljubila in šla na božjo pot: in s tem je zadobila popolno zdravje svojega očesa; torej tudi serčno želi podobo te svoje Dobrotnice vedno častiti in pri sebi imeti. (Dalje nasled.)

III.

Iz Teržiča na Gorenskem. Dalj časa minulo je že, draga mi „Danica,“ da ti celó nič pisal nisem. Danes pak si ne morem kaj, da bi ti ne naznanil čudnih reči, ki so se dogodile lausko leto v Mošniški duhovni; tudi me k temu spodbuja cveteči majnik, ki je vsi ljubeznjivi Materi posebno posvečen. Vem, ta in uni ne bode verjel, kar bom pisal; vendar pa pisati moram, ker bere se dosti manj tehtnih reči po časnikih, in tudi sem naprosen od častite duhovščine, ktera ti je porok, da so moje današnje verstice vse skozi resnica. — V Mošniški duhovni, v okrogu Radoljskem, je na prav zali in prijetni ravnini podružnica sv. Vida, pravimo ji sploh na nemških Brezjah. Ta je marsikteremu tudi naših duhovnijanov draga cerkva, k kateri s pobožnim srcem potujejo, in marsiktero sv. mašo najmejo. Posebno pa ljudi tje vabi podoba Device Marije Pomočnice, ki je v stranskem altariju v obokani kapelici na desni strani. Najpred naj vsaj nekoliko po zmožnosti opišem kapelico, v kateri stoji čudežna izverstvo na platno risana podoba Marije Device Pomočnice. — Kapelica je prav umetno in prijetno ozaljšana z raznimi podobami. V oboku je Kristus s križem v desnici, v levici deržeč pišce; proti njemu obrnjena je Marija z napisom nad glavo: „Pomoč keršenikov.“ — govoreča: „Kriste eleison (Kristus usmil se),“ in nižej za Kristusom je množica vernih in betežnih, med njimi nekdo (Lajer?) vklenjen. Pripoveduje se namreč, da Lajer, sloviti slikar, rojen v Kranji, ki je zalo podoba Marije Device Pomočnice na platno narisal, in tudi kapelico s podobami ozaljšal, je bil zavoljo ponarejenih bankovcev na veliko let v ječo obsojen; v jetnišnici pa goreče k Mariji moli in jo prosi, naj mu izprosi milost, da bo ječe rešen in ako se mu želja spolni in on zopet prostost zadobi, obljubi omenjeno kapelico prav lično izmalati. To se je pozneje tudi zgodilo, kar sledeči napis kaže: „Leopoldus Lajer pinxit anno 1814 ex voto.“ Štirinajst let poprej pa je bila kapelica zidana, kar pričajo besede za altarijem: „Haec capella aedificata est anno 1800 parochizante Urbano Aschbe.“ Spredej v oboku so zapisane lepe besede: „Blagor človeku, ki vsaki dan čuje pri mojih vratih.“ Na desni in na levi strani kapelice narisane so podobe Marije prečiste Device z raznimi in pomenljivimi besedami v latinščini; kakor n. pr.: Electa ut sol. Cant. VI. Quasi aurora consurgens. Cant. VI. Terribilis ut castrorum acies. Cant. VI. Pulchra ut luna. Cant. VI. itd. — Nekaj mesecev pak je preteklo, odkar se je romanje k podobi Marije Device Pomočnice na nemških Brezjah iz več krajev posebno pomnožilo. Ni ga bilo skorej dneva, da bi se ne bilo bralo po več ss. maš pri altariju Marije D., še celo po 7 zaporedoma na dan. — Vzrok posebnih shodov k tej cerkvi pa je 22letna deklica iz Zagoš begunjske fare, Marija Jane po imenu, šivilja nekega kajzarja. Ta je v petek pred roženkransko nedeljo, to je, 2. oktobra 1863 ondi zadobila posebno milost, prečudno ozdravljenje. Naj zapisem tukaj, kar je sama v terziškem farovžu sv. Andreja dan pripovedovala, pridši se v bratovščino sv. škapulirja zapisat. Naš čast. gosp. duhovni oče Alojzij Košir, ki so že poprej

čudno zgodbo slišali, so imeli priložnost osebno z dekličem govoriti. Poprašajo jo tedaj: „Mica, ali je res, da si na nemških Brezjah zdrava postala?“ In ona pripoveduje: O sv. Jurju bo 9 let (to je bilo letos), kar sem na desni nogi, blezo ko ne, strahú obolela. Od tistihmal je bolezen nogó tako skrivila, da je bila peta spredej, persti pa zadej (tega je priča vsa begunjska okolica), in tako sem reva primorana bila po bergljah hoditi. Slišala sem pa, da je osemnajstletna deklica Mica Tavčar iz Begenj (tudi ta je bila omenjeni dan v tukajšnjem farovžu), ki je tudi od letošnje velike noči ob bergljah hodila, 22. sept. pa, to je, v torek pred Šmarnim Marije rešenja, je v omenjeni kapelici svoje berglje popustila; in to je tudi mene gnalo tje k Mariji Devici v sladkem zaupanju, da bom tudi jaz pri Mariji sprosila zdravje. Naprosim begunjskega kaplana gosp. Blaža Muhovic-a, da bi tam maševali, in so mi tudi obljubili. Jaz pa grem že večer poprej tje, ker imam svojo teto tam in sem pri nji prenočila. Do treh po polnoči sem spala; potem pa nisem mogla več. Vstanem, se napravim, grem k cerkovniku in ga poprašam, če je že cerkev odperta. Ta mi jo odpre. V cerkev stopim in berž poklekнем pred altar Marije Device ter jo prosim v goreči molitvi, naj bi ona, ako je k mojemu zveličanju, tudi moje berglje k sebi vzela (namreč med tiste dvoje, ki so že na steni visele od poprejšne deklice). Po dokončani prošnji grem moleča trikrat po kolenih okrog altarja, potlej pa zopet pred altar poklekнем, in glej! — tu čutim, kakor bi mi kdo nogo z oljem mazal brez vsih bolečin. Noga se je začela polagoma stegovati in jaz na enkrat z nogo stopim. Kdo popiše veselje moje, kdo pa tudi strah, ki sem ga občutila? Proti dnevu so začeli ljudje prihajati v cerkev in tudi gosp. kaplan pridejo. Ko pa jaz ljudem povém, da že hodim, in jih tega gredé tudi prepričam, so strahú vsi zavpili in hité gosp. duhovnemu praviti, kaj se je zgodilo. Čast. gosp. Muhovec pa so mi rekli, da ne smem Marije nikdar pozabiti, da naj se ji vselej priporočujem, in jo prav z gorečim srcem ljubim. Obljubila sem jim in svojo obljubo bom tudi vselej spolnovala. — To je deklica pravila, in za resnico tega govorjenja so porok naš čast. gosp. duhovni oče sami. Pripovedovala je tudi še dalje, da je danes že v drugo v Teržiču. Pervokrat je bila prišla z očetom pred osmimi leti k tukajšnjemu gosp. zdravniku, kateri jo dobro pazna, in ji ni mogel pomagati; in pa danes v drugo se zapisat v bratovščino sv. škapulirja. Šaljivo ji še gosp. oče rečejo: „Mica, zdaj pa ne smeš plesati!“ Ona pak: „O gospod, tega nikdar ne!“ in se vesela skozi vrata zasučé. — Noga je zdaj ravno tako obuta, kakor una zdrava, le malo tanjši je, in malo krunca. — ? (Konec nasl.)

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Hotederška duhovnija je podeljena gosp. Fr. Riharju, duh. pomočniku v Logatcu. Umerl je g. Juri Jonke, jubilarni duhoven in fajm. v pokoju, 12. t. m. v Čermošnicah.

V terzaški škofii. Umerl je gosp. Anton Brajuha, duh. pom. v Umagu. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za Riharjev spominek. G. fajm. J. P. 3 gld. G. kapl. M. K. 1 gld.

Za misijon gospod Pirca. G. Lor. G—r. 5 gld. Popr. V 13. listu namesto: „gosp. in neka dekla“... naj se bere: „gosp. J.—k 10 gld. in neka ...“

Pogovori z gg. dopisovavci.

Nekaj sestavkov in več pesem ni moglo na versto, torej o drugi priliki. — G. —ev— v Z.: Unkrat in zdaj prav hvaležno vse v se prejel. Gg. k. K. in T.: Posebno vstregla. — Več gg.: „Zlatega veka“ blezo ne bo več.